

ljani 1902. Založil uršulinski samostan v Ljubljani. Tisk „Zadružne tiskarne“. — Nimamo pripravnejše knjižice za dorasla dekleta, kakor je ta! Najprej izve mladenka iz nje svojstva vrle gospodinje: Redoljubnost, delavnost, varčnost, snažnost, potrpežljivost, pohlevnost, napredovalnost in pobožnost. Potem pa pride raznovrstno in mnogostransko vprašanje, kaj mora vse znati vrla gospodinja. In tega je mnogo. Najprej pride razprava o stanovanju, potem o kuhinji, o kleti, o kurjavi, svečavi, o obleki in o hrani. Posebno zadnji dve poglavji sta — naravno — jako obširni. Slednjič pa pisateljica uči še, kako ravna vrla gospodinja z družino: s posli, otroki in bolniki. Vsa knjiga je spisana z nežno ljubeznijo do stvari. Na gospodinjskih šolah jo bodo gotovo rabili s pridom. A tudi za darilo nevestam je ta knjiga kakor nalašč. Gotovo bodo imele mladenke od te knjige več koristi, kakor od marsičesa, kar se jim „visokega“ podaja na raznih učiliščih. Tudi smo prepričani, da se bodo rade učile iz nje, kajti stvar je sicer težka a ima to neprecenljivo prednost, da je praktična in da bo vsaka deklica vedela, čemu se uči. Upajmo, da nam vzgoji ta knjižica prav vrlih gospodinj! Cena 82 str. vel. 8° obsegajoči nevezani knjigi je 60 v., vez. pa 80 v. Dobiva se v uršulinskem samostanu v Ljubljani.

I. P.

Kratek poduk o sv. zakonu. Za slovenske zaročence in zakonske sestavlil Janez Zabukovec, župnik. V Ljubljani, 1902. Založila „Katol. Bukvarna“. Tisk „Katol. Tiskarne“. 16°. Str. 89. Cena 70 v., po pošti 10 v. več. Nedavno je izšel v slovenskem prevodu Höllerjev: „Katekizem o zakonu“. Tu pa imamo prav prsrčen in poljuden „pouk“. Gospod pisatelj nam v „Predgovoru“ razjasnjuje, kaj ga je nagnilo, da je spisal knjigo:

„Že nad deset let se Slovenci selijo v Ameriko in na Nemško. Tam tudi sklepajo zakone. Marsikateri mladenič pokliče dekle iz domovine, da gre za njim na tuje in se potem tam vzmeta; mnogo deklet pa gre na slepo srečo v tujino, ker upa tam preje dobiti moža kakor doma. Velikrat me je že bolelo srce pri mislih, kako se sklepajo taki zakoni, kako slabo podučeni sprejmejo mnogi nase težavne dolžnosti zakonskega stanu. Pač so v nekaterih krajih v Ameriki slovenski duhovniki, in tam se ženini in neveste morejo podučiti v domačem jeziku; a so tudi Slovenci po mnogih krajih v Ameriki, kjer ni slovenskega duhovnika, tujega jezika pa ne razumejo nič ali premalo, da bi se mogli zadostno podučiti o dolžnostih zakonskega stanu. Na Nemškem je pa še

slabše. Tam ni slovenskih duhovnikov, ženini šeše za silo lomi nekaj nemških besedi, neveste pa navadno ne znajo niti besedice nemško govoriti. Kako naj se zadostno podučé o težavnih, odgovornosti polnih dolžnostih, ki jih nalaga zakonski stan? Kakšni bodo taki zakoni, kakšne take družine?“

To premišljevanje je nagnilo pisatelja, da je izdal vsega priporočila vredno delce.

B.

Hrvaška književnost.

Rat Hrvata s Magjarima g. 1848. — 49.

Sa 16. slika. Dio I. i II. Naklada Dioničke tiskare u Zagrebu. 1902. Cijena 3 K 50 v., vez. 5 K. 8°. Str. 445. — Kar smo v članku o banu Jelačiću mogli le površno omeniti, to nam natančno popisuje ta zgodovina. Kratka je sicer doba, katero obsega tazgodovina, a polna je zanimivih dogodkov in dalekosežnih izprememb. Junaštvo Hrvatov pod nesmrtnim banom je jedro cele knjige, katera pa ni pisana nikakor v slogu panegirika, ampak nam podaje suho zgodovinsko resnico. V 37. poglavjih obravnava knjiga dogodke od trenutka, ko se je dvignila občna vojna proti Madjarom in od ekspedicije Schlikove pa do konca vojske, ko so se Madjari vdali Rusom pri Vilagošu. Posebno krasé knjigo lepe zgodovinske podobe. Tu vidimo portret Jelačičev, njegovo rojstno hišo, Nove dvore, zastavo, ki je služila pri ustoličenju Jelačičevem, orožje njegove rodbine, njegove redove, obleko, sablje in dragocena darila, njegovo grobnico in bojnega konja. To so osebni spomini na slavnega bana. Potem pa pride sedem bojnih slik, ki nam predočujejo glavne bitke in ekspedicije v tej vojni. — Priporočamo to knjigo kot dragocen spominek na junaško dobo Hrvatov v preteklem stoletju.

N.

Bolgarska književnost.

V Sofiji so si Bolgari ustanovili „Bulgarsko knjižovno društvo“, katero izdaje redno poučne knjige. Pred vsem moramo omeniti spis:

Periodičesko Spisanje na Bulgarskoto knjižovno društvo v Sofija. LXIII. (Godišnica XIV.) 3.—4. svezka 1902. — V tem listu nahajamo pred vsem daljši spis „Prêgledъ na poetičeskata tvorba na Vazova“, v katerem nam A. Teodorov analizira pesmi velikega Bolgara Vazova. V tem zvezku nam ocenja izmed epskih pesmi posebno tri: „Sinajska roža“, „Kihavicata na Salljusta“ in „V

carstvoto na samodivité“. A. P. Stoilov razpravlja v narodnem pesništvu priljubljeno snov o zazidanih ljudeh: „Zaziždane živi čovêci v osnovitê na novi gradeži“. A. Tošev popisuje rastlinstvo južnozpadne Bolgarije, nato pa sledi književnopsni del, ki je raznovrsten posebno v dramatskih ocenah. Druga knjiga je:

Létopis na Bolgarskoto knižovno družestvo v Sofija. II. 1900—1901. (Priturka кѣмъ „Periodičesko Spisanje“, Dържавна pečatnica 1902. — Za običajno letopisno tvarino je objavil A. Teodorov svoje predavanje „Bolgaritê katolici v Svištovsko i têhnata čerkovna borba.“ Južno od Svištova stojê namreč štiri sela s katoliškim prebivavstvom: Orêše, Bêljani, Trnčevica in Lužani, ki brojijo 5531 katoličanov. Teodorov je napisal dolgo razpravo o teh katoličanih, o katerih dokazuje, da so to stari pavlikijani-bogomili, kateri so postali pozneje deloma Turki, deloma katolici ali pravoslavni. Teodorov stoji na ozkem shizmatičnem stališču. Dokazuje, da ni bil katolicizem nikdar državna vera v Bolgariji, kot bi opravičenost vere bila odvisna od volje bolgarskega kneza. Katolici, „papinitê služiteli“, mu niso všeč, češ da trpi slednjih „bolgarskoto nacionalno edinstvo“. V smislu shizmatičnega cesaropapizma priporoča svojo razpravo „na dobroto vnanje na vsički bolgarski ministri“, češ da naj ministri posežejo v notranje razmere katoliške cerkve. Tretja knjiga je: Dr. L. Miletič: **Staroto bolgarsko naselenje v sêveroiztočna Bolgarija**. Ta knjiga je prva iz nove zbirke „Bolgarska Biblioteka“, ki se izdaja iz ustanove „Naprêdъkъ“. Po osvoboditeljni vojni se je bolgarsko prebivalstvo jako izpreminjalo. Dr. Miletič se naslanja na novo ljudsko štetje l. 1881. in izločuje staro bolgarsko ljudstvo od drugih narodnosti, ki so se mu primesile. Knjiga je z etnografskega stališča jako zanimiva. Slednjič našteva še pristno-bolgarska rodbinska in lastna imena.

Dr. E. L.

• **Makedonija**. Etnografija in statistika. Ot Vasil Kančov. S 11 karti. Izdava Bolgarskoto knižovno družestvo v Sofija. 1900. VI in 341. — Makedonija! Kolikokrat se bere zdaj po listih to ime! Med Makedonci vrê, in nezadovoljno ljudstvo komaj čaka, da se iznebi turškega jarma. Prej ali slej pride gotovo do vstanka in do boja. Zato je pa Kančovova knjiga tembolj važna, ker nam podaje kar moči natančne etnografske in statistične podatke iz te dežele. Kančov je bil bolgarski minister in je pred kratkim umrl kot žrtev morivčeve roke.

Pisatelj začena z zgodovinsko razpravo o naselitvi balkanskega polotoka in potem popisuje vse makedonske narodnosti, točno določujoč njihov teritorij in značilne narodne lastnosti. Kot glavni in osnovni ljudski element v Makedoniji imenuje Kančov Bolgare, njim sledê Turki, Grki in Arnavti. Kot manjša ljudstva našteva Vlahe, Hebrejce, Cigane, Čerkese, Armjane, Negre, Gruzine, Ruse, Zapadnoevropce in Srbe. To je pač pisana množica! Kakor znano, se Srbi in Bolgari prepirajo, kdo da ima pravico do Makedonije. Srbi bi seveda najrajši proklamirali kar ves Balkan za svojo last. Kančov jih je pa jako užalil, ker jih je postavil med zadnje vrste makedonskih narodov, naštevši jih samo 700.

Po veri se delê Makedonci v kristjane, mohamedane in jude. Slednjih je 67.840. Druge narodnosti se pa po veri delê takole:

	kristjanov	mohamedanov
Bolgari . . .	1,032.533	148.803
Turki . . .	4.240	494.964
Grki . . .	214.329	14.073
Arnavti . . .	9.510	119.201
Vlahi . . .	77.267	3.500
Cigani . . .	19.500	35.057
Rusi . . .	4.000	—
Čerkesi . . .	—	2.837
Srbi . . .	400	300
Armjani . . .	300	—
Negri . . .	—	200
Gruzini . . .	60	—

Razni zapadnoevropski narodi in Levantinci štejejo 8810 kristjanov.

Pridejan je etnografski zemljevid, ki jako olajšuje pregled. Kančov je izdal tudi učno knjigo o zemljepisju za gimnazijske razrede.

U. V.

Ruska književnost.

Puškin v južno-slavjanskih literaturah.

Slovník bibliografskih i literaturno-kritičeskikh statej, izdanyj pod redakcieju ord. akad. I. V. Jagića. Sib. 1901. 8°. V+405. (Ottisk iz Slovnik Otdêlenija russkago jazyka i slovesnosti Imperatorskoj Akademiji Nauk, t. LXX.) — Stoletnica Puškinova je zbudila v Rusih misel, da bi se ozrli tudi po drugih slovanskih književnostih ter zbrali prevode iz Puškinovih poezij. „Imperatorskaja akademija“ je izdala zdaj obširno delo, ki ga je uredil prof. Jagić, in ki nam podaje natančen pregled o teh prevodih med Jugoslovani. Pozivu prof. Jagića so se odzvali bolgarski profesor I. D. Šišmanov, hrvaški literarni zgodovinar M. Šrepelj in